

Hon vill stämma staten

Margareta Asplund har fortfarande mardrömmar att hennes fostermor jagar henne runt matsalsbordet om nätterna. Foto: Kai Rosnell

Margareta Asplund hamnade hos en fostermor som visade sig vara psykiskt sjuk.

Nu vill hon stämma staten för att hennes barndom blev förstörd.

Hon blev adopterad, men hävdar att hennes biologiska mor aldrig gav sitt tillstånd till adoption.

En utredning som regeringen tillsatt har fått i uppdrag att undersöka och dokumentera vård och övergrepp inom den sociala barnvården. Den vägen skulle Margareta kunna få en viss upprättelse, och möjligen en ursäkt.

Sidorna 4, 5 och 7.

Hur gick det för Alma?

Det kom en liten berättelse om hur **Hanna** hade haft det som krigsbarn. Den utmynnade i en efterlysning: hur hade det gått för hennes lilla kompis **Alma** som vistades på samma vårdhem, Stureby? Var hon också kvar i Sverige, eller hade hon fått resa hem till Finland?

En efterlysning via tidningen hade

inte några större utsikter att ge resultat, så det var till att pröva andra vägar att finna henne.

Och se, det lyckades. Så nu har flickorna med de ålderdomliga namnen fått kontakt med varandra. De gammaldags namnen finns numera enbart i officiella dokument.

Sidan 6

Märkliga symboler
på gammalt diplom

Sidan 8

Ny logotyp

Tidningen ser inte ut riktigt som förut. Huvudet är annorlunda, ljusare.

Redaktionen har bestämt sig för detta förslag till ny logotyp. Därmed hälsar vi **Anita Aro Andersson**, Stockholm, välkommen som "ständig medarbetare" för överskådlig tid, för det är hon som gjort teckningen.

Samtidigt tackar vi **Rosita Lindqvist** för att vi fått använda hennes logotyp ända sedan 1999.

Redaktionen

Organisationsnummer: 878001-7862

Från redaktionen

Naturligtvis har tidningens nya utseende inte undgått dig!

Vi har kört med den gamla något mörka logotypen ända sedan jag tog över som redaktör och redigerare av MedlemsNytt 1999. Det kändes som att det var dags för något nytt.

Berättelsen om **Margareta Asplund** och hennes svåra uppväxt hos en fostermor som uppenbarligen var psykiskt sjuk är ingen rolig läsning, men den måste ändå fram (sidorna 4-5). Den visar hur svårt det var för barnavårdsnämnderna på den tiden att avgöra om ett hem var lämpligt eller inte. Dessvärre finns det flera exempel på att myndigheterna missade i sin bedömning.

Att nu mer än 60 år senare kräva skadestånd på grund av myndigheternas bristande tillsyn är en ovanlig åtgärd, och eftersom det bara är regeringen som kan besluta om skadestånd är det kanske väl blåögt att tro på något sådant. Men en offentlig ursäkt, via utredningen om vanvård och övergrepp inom barnavården, är väl det minsta man kan begära.

Det skulle nog kännas som en upprättelse för Margareta.

Möjligheten att berätta om övergreppen står öppen även för oss krigsbarn och bör naturligtvis utnyttjas (sidan 7).

Nu får vi förstås ännu mer kritik för att vi "bara" publicerar negativa historier, en kritik som kommer främst från dem som haft en lycklig krigsbarnstid här. Men var och en har sin historia, och rätt att berätta den. Redaktionen försöker hålla en vettig balans.

Dessbättre var de flesta lotterna i krigsbarnens tombola vinster, men nitlotterna fanns där också. Fast det var inte meningen.

Liksom gräset är grönare och saftigare på andra sidan Bottenhavet tror jag att abborrarna är både större och huggvilligare där än här! Någon rapport därom utlovas inte.

Vi hoppas på en ljusare framtid.

Vi ses kanske i Höör i maj!

Kai Rosnell, chefredaktör
kai.rosnell@comhem.se

Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos
Knivsta Tryckeri AB, Knivsta, i mars 2007..

I detta nummer:

	sidan
Från redaktionen	2
Ordföranden har ordet	3
Finnebørns språksituation undersöks	3
Hon vill stämna staten	4-5
Hur gick det för Alma?	6
Upprättelse för krigsbarn?	7
Medalj från vinterkriget	8
Stockholmsföreningen 15 år	9
Ceremoni vid frivilligs grav	9
Bokrecensioner	10-11
Debatt	12
Karelen lockar	13
Mellansverige 15 år	14
Info RFK och lokalföreningarna	15
Hon har korrespondensen kvar	16

Direktanslutna till RFK

Medlemsavgiften för direktanslutning till RFK är 150 kr. per år. Tidningen ingår i priset.

Utgivning

Nästa nummer av MedlemsNytt utkommer i början av juni 2007 (deadline 21 maj), därefter början av september och december.

Prenumeration

Årsprenumeration SEK 100:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5.

I Finland (och övriga världen) 14 Euro till Kai Rosnell, bankkonto (Porin Osuuspankki) 570081 476 212, eller RFK:s konto ovan. **Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser.**

Meddela adressändring!

Redaktionen för MedlemsNytt:

Matts Imhagen, ansvarig utgivare, Lundmansg. 11 B, 761 45 Norrtälje. Tel: 0176-12029.

E-post: matts_imhagen@hotmail.com

Kai Rosnell, chefredaktör (redigering, layout), Köllängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009.

E-post: kai.rosnell@comhem.se

Doris (Gui) Emanuelsson, Mjölnerbacken 15, 4 tr, 174 48 Sundbyberg. Tel: 08-7333187.

E-post: gui.sture@bredband.net

Pentti Käppi, Östra Skansg. 10, 413 02 Göteborg.

Tel: 031-291688. E-post: pentti.kappi@telia.com

Tapani Rossi, Frejgatan 3 D, 243 34 Höör.

Tel: 0413-24236. E-post: tapani@rossi.se

Riksförbundets hemsida: www.krigsbarn.se

— Ordföranden har ordet: —

Norrtälje i februari

Den mörka gråa hösten fick så äntligen ge vika för en efterlängtat vit vinter.

Vi bor med förmånen att ha dagis på bägge sidorna av bostaden, och att se de små liverna leka i snön är rena vitamininjektionen. Tankarna går då lätt tillbaka 60 år och min egen glädje i och med snön.

Hälsoläget är numera gott men upphörde plötsligt i december. Jag är nog en ganska god simmare men att helt plötsligt, efter att ha forsat fram i simhallen, förlora all kraft var en överklig upplevelse. Det blev ambulans till Södersjukhuset med inläggning.

Efter två veckor på sjukhuset kom jag hem blek och med förlorade krafter. Nu börjar allt kännas normalt igen, krafterna är tillbaka. Ett varmt tack till alla Er som hört av er, den uppmärksamheten har stärkt mig.

Det nya året är för en del av våra föreningar, och Riksförbundet, ett jubileumsår.

Visserligen är 15 år en relativt kort period med våra mogna år räknat, men vid en tillbakablick har det ändå varit händelserika år. Vi har satt spår på många väggar om avfärd från moderlandet och om ankomst till det nya landet.

April 2005 är den största händelsen i vår 15-åriga historia med uppvaktnings av såväl Sveriges som Finlands statsöverhuvuden, kung Carl XVI Gustaf och president Tarja Halonen vid de minnesvärda ceremonierna i Haparanda och Torneå. Som minne för framtiden står nu den fina statyn Ero i Tullparken i Haparanda, ett stenkast från vårt moderland Finland.

Årets Riksmöte, med vårt jubileum, kommer att ske i Frostavallen, Skåne, 18–20 maj.

Sydsvenska föreningen, tidigare Skåne, lägger ner mycket arbete och tid för att jubileet skall bli utöver det vanliga. Mamma Signe från filmen ”Den bästa av mödrar”, Maria Lundqvist, kommer att närvara fredagen den 18:e under bussrundturen till en del av filmens inspelningsplatser i Skåne.

Närmare information om Riksmötet finner du på annan plats i tidningen, och naturligtvis på vår hemsida www.krigsbarn.se

Intresset är redan stort och har du ännu inte anmält dig så gör det nu.

Motion till årsmötet skall ha inkommit till styrelsen senast den 1 april.

Var snäll och respektera motionstiden så styrelsen hinner behandla motionen och eventuellt inhämta synpunkter via en remissrunda.

Vid redaktionens senaste möte beslutades om ändring av tidningens vinnjett för att bättre framtona finska krigsbarn i text och bild. Resultatet har du säkert uppmärksammat när du fick den här tidningen.

Som vanligt finns varierande artiklar som på olika sätt belyser vår historia.

Hatta

Finneborns språksituation undersöks

Ännu ett forskningsprojekt om finska krigsbarn har påbörjats.

Det är fil dr **Tuula Eskeland**, verksam vid Köpenhamns universitet, som ska undersöka språksituationen för de finska krigsbarnen i Danmark (de kallas finneborn där).

Hon presenterade sina planer vid en konferens i Joensuu för en tid sedan.

Så här beskriver hon projektet:

”Min avsikt med projektet är att undersöka de danska krigsbarnens situation från språklig synpunkt. De finska barn som kom till Danmark måste lära sig det främmande språket danska, och efter krigets slut flyttade de flesta tillbaka till Finland, men de hade glömt det finska språket som de måste lära sig på nytt.

Språket har blivit behandlat som ett ”sidospår” i många undersökningar,

men rena språkliga undersökningar finns inte på detta tema.

Vad för slags förhållande till det finska språket har de finska barn som blev kvar i Danmark? Vad är hemflyttarnas förhållande till det danska språket?

Många krigsbarn i Danmark har behållit sina finska namn, både förnamn och efternamn. Är dessa personer danska, danskfinska eller finskdanska? Vilken är deras identitet i dag?”

Vi välkomnar naturligtvis all forskning i ämnet.

Det finns åtminstone en vetenskaplig skrift publicerad om krigsbarns språkproblem: **Astrid Marie-Louise Smeds** undersökning från 2000: ”Finska krigsbarns minnesbilder av språkväxlingar i olika kontext” (utgiven på Åbo Akademi).

Jag blev inte imponerad av resultatet som blev precis som väntat: att barnen glömde sin finska och hade stora problem att lära sig språket igen.

Men det kanske ses som ett forskningsresultat, det också, även om det bekräftar en allmän uppfattning.

Kai Rosnell

Gemensamt äldreboende?

Soile Lingman har lämnat en motion till Stockholmsföreningens årsmöte med förslag om gemensamt äldreboende för krigsbarn:

”Jag föreslår att Stockholmsföreningen tillsammans med RFK undersöker vilket intresse det finns bland medlemmarna för ett gemensamt äldreboende samt utreder och redovisar vilka olika möjligheter det finns.”

Hon vill stämma svenska staten för sin förstörda barndom...

Margareta Asplund i Uppsala har fortfarande mardrömmar om hur hon blev jagad mer än förskärare runt matsalsbordet.

– Min fostermor var psykiskt sjuk, konstaterar Margareta.

I drömmen försöker fosterfadern få stopp på förföljandet men blir jagad, han också, innan hon lugnar sig.

Dåliga nerver

För Margareta har uppväxten hos **Margit** och **Einar Bäckman** i Sundbyberg satt livslånga spår.

– Jag har haft dåliga nerver hela tiden, det är resultatet av den hemska barndomen, säger hon.

Nu vill hon ha någon form av upprättelse. Helst vill hon stämma svenska staten och rättsväsendet, och kräva skadestånd för en som hon anser felaktig adoption.

– Den gick inte juste till väga, hävdar hon och antyder att föräldrarnas namnteckningar på avsägelseintyget kan ha varit förfalskade.

Dessvärre lär det vara omöjligt att bevisa i dag.

Träffades två gånger

Aino Selma Margareta Korvela var tio år när hon skickades till Sverige våren 1944 tillsammans med två yngre syskon, sex resp fyra år. Fem syskon blev kvar hos föräldrarna i Uleåborg.

– Vi kom till Sundbyberg. Missionsförsamlingen där tog emot åtta barn och portionerade ut bland församlingsmedlemmarna. Mina småsyskon fick bo tillsammans hos en annan familj, jag kom till Bäckmans. De hade inga egna barn.

– Två gånger på hela tiden fick jag träffa mina syskon.

Berövades sitt namn

– Det gick väl någon månad, sedan fick jag inte heta Aino längre, och dom använde sitt efternamn till mig också, berättar Margareta, som vant sig vid att kalla sig vid sitt tredjenamn.

Barnen hade fått fina kläder för resan till Sverige av någon organisation.

– Det första hon gjorde var att ta alla mina kläder och slänga i soptunnan,

Aino Korvela, nu Margareta Asplund, fick inte behålla sitt vackra förnamn mer än en vecka. Sina två syskon som bodde i närheten fick hon bara träffa två gånger på hela året.

minns Margareta. Mina fina gummitövlar...

Hon fick inte tala finska alls så det tog inte lång tid att glömma språket.

Vågade inte berätta

Hela tiden fick hon sova i köket, i en nedfällbar väggsoffa.

– Jag var jämt trött, vågade inte sova riktigt för hon kunde ju komma efter mig när som helst. Grannarna blev störda. Det förvånar mig att ”pappa” orkade arbeta, han var instrumentmakare.

Att berätta om orsaken till tröttheten i skolan gick inte: lärarinnan var god vän med Margit.

”I behov av vård”

Att ”pappa” var allvarligt oroad för hustruns hälsa visas av ett läkarintyg daterat 6 maj 1949, undertecknat av leg läkare **Erland Mindus**, specialist i nervsjukdomar. Han hade undersökt hustrun våren 1948.

”Fru Bäckman företedde då en svår ångestneuros jämte grava lynnes-egendomligheter... Hon var då i behov av sjukhusvård, men avböjde dylik. Enligt makens uppgift

har hennes tillstånd numera försämrats ytterligare.

Hennes sjukdom försvårar i hög grad hennes möjligheter att på rätt sätt uppfostra fosterdottern.”

Hon var alltså i behov av vård, men vägrade.

Grät och längtade hem

– Om det ändå varit ett riktigt hem, suckar Margareta. Jag fick inte ens en nyckel, tvangs sitta i trappen efter skolan och vänta tills hon kom. Jag fick aldrig ta med nån kompis hem, däremot fick jag följa med hem till kompisar.

På våren 1945 fick syskonen resa hem till Finland igen. De hade inte haft det bra, de heller, och vantrivdes.

– Jag förstod aldrig varför inte jag fick resa hem samtidigt, säger Margareta. Jag grät och längtade hem. Men folk sa att ”tänk att det finns så snälla människor att du får stanna”. Det fanns en kvinna i församlingen som förstod hur det stod till hos oss, och det kom ut. Oj vad stryk jag fick! Men jag fick inte veta varför.

forts på nästa sida →

...och ifrågasätter adoptionen

forts från föregående sida

Visst kom det brev från mor hemma i Finland.

– Jag fick inte läsa dem förrän de blev översatta, och jag tror inte att översättningen alltid var korrekt.

Intyget falskt?

Våren 1946 ansökte paret Bäckman om tillstånd att adoptera Margareta. Sollentuna tingsrätt behandlade ärendet 15 april 1946 och lämnade slutligen tillstånd till adoption 5 november, sedan ett tillstyrkande kommit från barnavårdsnämnden i Uleåborg.

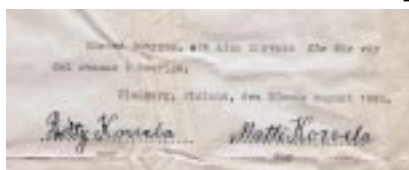
– Min mor gav aldrig tillstånd till adoptionen, hävdar Margareta. I hela sitt liv klagade hon och grät för att jag aldrig kom tillbaka hem.

Lurades skriva på?

Men det finns ett "avsägelseintyg", undertecknat och bevitnat. Moderns namnteckning ser ut att vara äkta när jag jämför med hennes namnteckning på några bevarade brev.

– Antingen är namnteckningarna förfalskade, eller så har mina föräldrar lurats att skriva på något som de kanske uppfattat som tillstånd till förlängd vistelse i Sverige, säger Margareta.

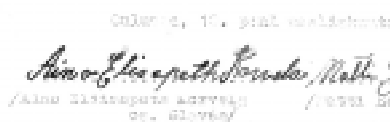
Bland Margaretas övriga dokument finns ett intyg från 20 augusti 1945 med denna lydelse:

"Härmed intygas, att Aino Korvela får för vår del stanna i Sverige."

Moderns namnteckning på detta papper stämmer inte alls med namnteckningen på breven. Vem som helst kan se att någon annan skrivit dit hennes namn.

Lillasystemern intygar att modern under hela sitt liv förnekade att hon skulle ha gett sitt tillstånd till adoptionen.

Denna namnteckning ser äkta ut.

Ett erkännande?

Men papperet finns där, och att nu försöka upphäva adoptionen tjänar ingenting till.

En annan omständighet som starkt talar för förfalskningsteorin:

– När Margit dog 1980 kom pappa och visade mig adoptionshandlingarna. Han grät och erkände att det inte gått juste till. Jag hade aldrig fått se

papperen tidigare.

När Margareta var nitton år drabbades hon av polio.

– På Mörby lasarett trodde de inte att jag skulle överleva, säger hon.

Fortfarande känner hon av sviterna efter polion; hon använder rullator.

Tänkte rymma, men vart?

– När du hade det så eländigt, varför försökte du inte rymma? undrar jag.

– Jag tänkte ofta på att rymma, men vart skulle jag ta vägen? Det fanns ingenstans där jag kunde känna mig trygg, svarar Margareta.

Inte heller vågade hon berätta för någon hur det stod till hemma, av rädsla för stryk.

Utbildning

När hon var 16 år fick hon resa hem till Uleåborg och hälsa på sin familj.

– Jag hade nog planer på att stanna där då, men så ville jag ju ha en utbildning.

Så hon återvände, började på en barnsköterskeskola, blev förskollärare – "jag älskade ju barn" – och tänkte gifta sig "med första bästa karl" bara för att komma därifrån.

– Det var Margit som bestämde att det skulle bli **Harry**, och det var ju bra, medger Margareta. Men hon ringde varje dag och skulle ha kontroll över mig även sedan jag flyttat hemifrån.

Efter Margits död gifte pappan om sig.

– Jag skulle ju ärva dem, som deras adoptivdotter. Men den nya frun tog hand om de personliga saker som jag egentligen skulle haft och gav bort dem.

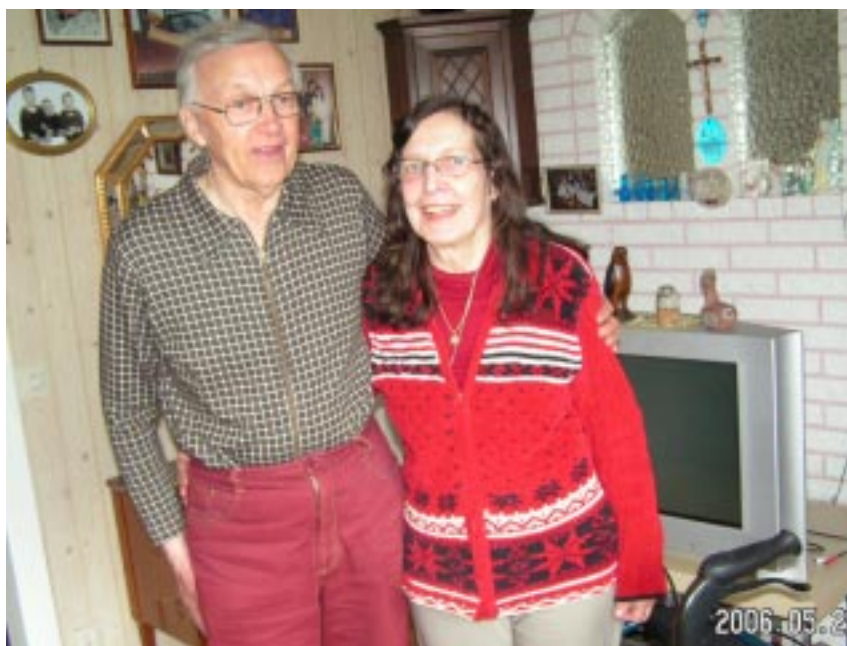
– Hur är ditt förhållande till religionen i dag?

– Jag ber till gud samtidigt som jag tvivlar på att han finns. Han borde se till att barn inte far så illa...

– En sak är jag glad för: jag har aldrig agat ett barn! Jag har kunnat tala dem till rätta.

Hon och Harry har tre egna barn och flera barnbarn som skänker glädje och tröst i bedrövelsen nu på äldre dar.

Text och bilder: Kai Rosnell

Margareta har haft starkt stöd av sin Harry genom livet, även om det var adoptivmodern som bestämde vem som skulle bli hennes man. "Det bästa hon gjorde", kommenterar Margareta.

Se även sidan 7 om möjligheten att få upprättelse för övergrepp i fosterhem.

Denna artikel var avsedd som en efterlysning:

”Men hur gick det för Alma”

Det var en tillfällighet att Alma och jag träffades. Det var gott om tillfälligheter, som styrde mitt liv, i min barndom. Inte var det meningen att jag skulle bli ett krigsbarn.

Det var tänkt att min ett och ett halvt år äldre syster **Ulla** skulle åka till Sverige, då på vintern 1941-42. Men hon vägrade absolut att lämna mamma, medan lilla **Hanna**, som ännu inte hade fyllt tre år, inte hade förstånd att protestera. Mamma packade min lilla svarta resväska och överst la jag själv min älskade trasdocka, PikkoHanna.

Och så skickades jag iväg med förmaningen att vara snäll och med löfte om att få komma hem när kriget var slut och pappa kom hem.

Tuggade sönder lappen

Jag blev nr 5390. Jag tuggade på lappen jag hade om halsen så att den gick mitt itu, men trots det är siffrorna fullt läsliga än i dag.

Den 21 januari 1942 lade S/S Arcturus till vid Skeppsbron i Stockholm. En del av barnen, däribland **Alma** och jag, fördes till Stureby vårdhem (Stockholms stads sjukhus för kroniskt sjuka), där en av paviljongerna upplåtits för krigsbarnen. Paviljonger kallades de tre fristående byggnaderna med vårdavdelningar bakom själva huvudbyggnaden. Det här var den i mitten, en rosa tvåvåningsbyggnad. Barnen togs om hand väl, läkarundersöktes, tvättades och avlusades, om det behövdes, och fick mat och sömn, innan de trans-

Gladlynta Alma.

porterades vidare till olika ställen i landet.

Vi två i eget rum

Hjälpkommittén för Finlands barn hade huvudansvaret för verksamheten och från Röda Korset var många damer engagerade, men hjälpen från ordinarie personal på sjukhuset togs tacksamt emot, inte minst när det gällde vården av sjuka barn.

Vid läkarundersökningen befanns jag ha engelska sjukan (rakitis, kalkbrist som försvagar skelettet, får man av D-vitaminbrist). Som väl var fick jag inga bestående men. Därtill var jag kraftigt förkyld och snuvig. Alma var lika liten och lika klen. Vi båda lades i ett eget sjukrum, det första på vänster hand när man kom in på avdelningen.

Vi var så trevliga!

Sjukhusets personal tog för vana att

Trevliga Hanna.

titta in till Alma och mig när de passerade vår dörr. Alla brydde sig om oss för vi var så små och klena, men också för att vi var så gladlynta och trevliga (har det sagts). Och det var väl inte så konstigt, när vi fick så mycket vänlig uppmärksamhet.

Gammalmodiga namn

Alla tyckte också att det var lite lustigt med våra, enligt dåtida svenska mått, gammalmodiga namn. I Sverige hette små flickor t ex Ulla eller Ulla-Britt eller Gun eller Gun-Britt, ingen hette Alma eller Hanna.

Många som arbetade på sjukhuset engagerade sig alltså i finlandsbarnen, bl a sjuksköterskorna Börit, Vanja och Brita. När de hade en ledig stund stoppade de den finsk-svenska parlören i förklädesfickan (Börit och Vanja, som arbetat på fältsjukhus i Helsingfors 1940, kunde lite finska) och gick över till den rosa paviljongen. Att alla tre var ”ungkarlar” och bodde inom sjukhusområdet, underlättade förstås för dem. De här tre kom att ingå i min svenska familj. Tillfälligheter!

Men hur gick det för Alma?

Kaisa (Hanna) Gunnarson

Spårningen

Hur spårar man ett krigsbarn när man bara vet förnamnet?

I det här fallet fanns det lyckliga omständigheter: Alma kom ju med samma transport som Hanna. I den aktuella transportlistan (på Riksarkivet)

Huvudbyggnaden på Stureby vårdhem där många finska krigsbarn vistades.

forts på nästa sida →

Upprättelse även för krigsbarn som utsatts för övergrepp i fosterhem

Blev du utsatt för "vanvård" som krigsbarn i Sverige?

Nu finns det chans till någon form av upprättelse.

Regeringen (den förra) har tillsatt en utredning som skall "granska allvarliga övergrepp och vanvård vid institutioner och familjehem inom den sociala barnvården."

Ensamutredaren **Göran Johansson**, 59 år, har ett litet kansli till sitt förfogande, med två-tre anställda.

Utredningen tillsattes 21 juni 2006 efter det att bl a Riksförbundet Finska Krigsbarn begärt en utredning av de svenska barnhem som hyst finska krigsbarn.

Kommittédirektiven säger inte klart ut att även de finska krigsbarnens fosterhem ingår i utredningen.

– Men eftersom fosterhemmen stod under överinseende av barnavårdsnämnderna tolkar jag det som att de också omfattas av utredningen, säger Göran Johansson.

Någon bakre tidsgräns är inte satt, däremot utreds inte fall som ännu inte är preskriberade, dvs har inträffat efter 1980-talet.

Utredningen ska dokumentera vad som har hänt genom att intervjua f d fosterbarn och barnhemsbarn som anser sig utsatta för fysiska eller psykiska övergrepp.

– Vi har hittills intervjuat ett trettiotal personer. Deras berättelser rymmer exempel på allt slags jävelskap man kan tänka sig, säger Göran Johansson.

Frivilligt

Ytterligare närmare femtio personer väntar på att bli intervjuade.

Utredningen bygger helt på ett frivilligt deltagande. Man får inte bedriva uppsökande verksamhet: även om man misstänker eller vet att någon har blivit utsatt för övergrepp får man inte söka upp vederbörande, det måste vara de drabbade själva som tar initiativet.

Självklart gäller sekretess, och alla berättelser avidentifieras innan de kommer med i slutrapporten, som ska vara färdig till sommaren 2008.

– Vi räknar med att över tusen personer kan komma att höra av sig till oss, så det är inte säkert att tidsplanen kan hållas. Men det gör inget, det får ta den tid det tar.

Utredningen betalar resan till Stockholm för den som vill bli intervjuad, och även för en medföljande stödperson.

Utredningen erbjuder också psykologhjälp till de intervjuade som anser sig behöva det för att bearbeta vad som kommit upp under intervjun.

– Vi erbjuder åtta stödsamtal om en timme, kostnadsfritt, säger Göran Johansson.

Det frestar på att berätta om upplevelser som man försökt förtränga hela livet, så det känns bra att denna möjlighet finns.

–Jag vet att vår rapport kommer att bli en förskräcklig läsning, och vår många gånger idylliska syn på fosterhem kommer att förändras, avslutar Göran Johansson.

Du når utredningen via regeringskansliets telefon 08-405 10 00. Fråga efter "Utredningen om vanvård i den sociala barnvården", så blir du kopplad vidare till rätt person.

Kai Rosnell

Hur gick det för Alma...

forts från föregående sida

hittade jag en enda med namnet Alma, **Alma Esteri Marjatta Hirvonen**. Enligt hennes registerkort hamnade

Sjuksköterskorna Börit, Vanja, Brita och Karna.

även hon på Stureby, så det var troligt att det var Hannas kompis.

Med hjälp av folkregistret i Finland kunde jag få fram Almas nuvarande namn och adress, som jag förmedlade till Hanna/Kaisa.

Och se, nu har de båda små flickorna fått kontakt igen, efter 65 år!

K.R.

Så här skriver Kaisa senare:

"Jag skrev ett kort brev, på svenska förstås eftersom jag inte behärskar finska.

Alma svarade – på finska! Hon hade visserligen varit några år i Sverige då på 40-talet och nästan glömt sin finska. Men sen blev det svårt med språket för henne när hon kom hem igen och började skolan i Finland, precis som för så många andra, så svenskan sjönk undan.

Alma kallar sig numera för sitt tredje namn **Marjatta** – vi har båda som vuxna övergivit våra ålderdomliga namn!

Alma (Marjatta) har en dotter som kan svenska, och jag har en sonhustru som kan finska, så det ordnar sig.

Marjatta har en bror som blev kvar i Sverige. Nästa gång hon besöker honom ska vi se om de tillsammans kan ta en tur till oss.

Det känns som en bra början!"

Kaisa Gunnarson

Vinterkrigets fosterföräldrar fick också medalj och diplom

När **Leila Ulvemo** kom som krigsbarn till Oskarshamn fanns där i huset redan en finsk pojke, **Eino Reino Valtonen**, född 1933.

Han hade kommit under vinterkriget 1940 när barnhemmet i Sakkola i Karelen (i närheten av Viborg) evakuerades och alla barnen sändes till Sverige. Eino hade lämnats på barnhemmet av sin mor när han var ett halvår gammal, och en äldre bror fanns på samma barnhem.

Den äldre brodern adopterades av ett par i Kouvola, Eino adopterades senare av fosterföräldrarna André i Oskarshamn.

Han blev kvar i Sverige, bildade familj och fick två söner. Han dog i början av 1980-talet.

När Leila i höstas röjde upp i huset när hon skulle flytta (det var tidigare fosterföräldrarnas hus) fann hon ett diplom och en medalj i brons med inskriptionen "Mieron tielle Herran huomaan" och årtalet 1939. På baksidan står ordet "Barmhärtighet".

Aino André fick alltså diplom och medaljen redan 1941 som tack för att hon tagit hand om Eino. Efter fortsättningskriget fick fosterföräldrarna ett annat diplom och en annan sorts medalj, kallad "Benignitatis humanae Finlandia memor".

Diplomet pryds på framsidan av en kvinna som ser ut att strö rosor, på baksidan finns en fågel, avbildad med en pil genom ena vingen och in i kroppen.

Diplomets insidor.

Insidan har teckningar av en kvinna och en man med utsträckta händer mot barn.

Texten lyder:

Till Aino André med familj.

På Finlands regerings vägnar tackar jag eder för att ni skänkte vårt lands barn vård och skydd under krigsåret 1939-40. Därmed gjorde ni vårt folks framtid och mänskligheten en tjänst som alltid kommer att bevaras i tacksamt minne av Finlands folk.

Helsingfors, den 10 maj 1941.

Republikens president

Risto Ryti

På den andra sidan står:

I den stora och mångsidiga hjälp våra nordiska grannfolk under kriget 1939-1940 och därefter givit vårt fosterland är den kärlek dessa våra broderfolks hem bevisade våra barn det som står Finlands föräldrar närmast och som djupast rört dem. "Jag var husvill och I gäven mig härbärke, naken, och I klädden mig." Ni öppnade edra vackra hem och skyddade unga finska liv för krigets fasa. Minnet av denna gärning skall leva bland oss från släktled till släktled.

Då vi veta att ni, våra kära hjälpare, gjort edert offer utan tanke på gengävor, be vi blott att med dessa rader få frambära vårt innerliga och varma tack för den goda vård våra barn åtnjoto i eder familj. Må denna

vår enkla adress förtälja även för edra efterkommande om vad ni gjort för oss. Gud välsigne eder och edert fädernesland.

Finland, i maj 1941.

Sakkolan lastenkoti

Aino Ihalainen

Vad symboliserar bilderna på diplommet? Framsidan överst, baksidan nedan. Formatet är något större än A4. Här är enbart teckningarna avbildade.

Nu kommer Leila Ulvemo att skicka diplom och medaljen till Einos barn som ett minne och en påminnelse om deras ursprung.

Jag vet inte hur vanliga medaljen och diplommet är. Jag har aldrig sett sådana förut. Men så känner jag ingen som haft finska krigsbarn under vinterkriget.

Kai Rosnell

"Mieron tielle Herran huomaan" kan fritt översatt bli ungefär "Ut i världen i Herrens hägn".

Stockholms 15 år dokumenteras

Stockholmsföreningen blev först att fira sitt 15-årsjubileum. Det skedde i Odd Fellows lokaler i Stockholm 24 februari med drygt 90 deltagare.

God mat, musikunderhållning och dans stod på programmet. Liksom uppvaktningar och telegram med önskan om "god fortsättning" på verksamheten.

Anne Eriksson, socialråd vid Finlands ambassad, överlämnade "Finlands historia" i fyra band. Anne tog samtidigt ett vemodigt avsked av krigsbarnsvännerna i Sverige. Hon har under sina sju år i Stockholm engagerat sig helhjärtat för krigsbarnens sak, men har kallats hem till Finland för nya uppdrag.

Bokgåvor överlämnades också från

Två tidigare ordföranden fick var sitt bordsstandar, Marjaana Hansson och Auvo Klefström.

Anne Eriksson från Finlands ambassad tog ett vemodigt farväl av krigsbarnsvännerna i Stockholm och överlämnade en bokgåva som ordf Doris Emanuelsson tog emot.

bl a riksförbundet i Finland genom **Brita Stenius-Aarniala** och Ostkustföreningen genom **Leila Ulvemo**.

Helsingforsföreningens **Pertti Kavén** föreslog att Stockholm-Helsingfors skulle bli "vänföreningar" med tätare samarbete och fri tillgång till varandras program och träffar, något som ordf. **Doris Emanuelsson** genast tog fasta på.

Vasa representerades av **Ritva Grönholm** som lämnade ett bords-

standar och hälsade på sin bror **Reijo Sipilä** när hon ändå var i stan.

Stockholmsföreningen har fått en anonym gåva på 10 000 kr "för att ta fram ett krigsbarnsmärke" av den typ som de finska krigsveteranerna har, ett arbete som redan är i gång. Man håller samtidigt på att dokumentera föreningens 15-åriga verksamhet.

Jubileumsfesten fortsatte långt in på småtimmarna.

Text och foto: Kai Rosnell

Stupad finlandsfrivillig hedras i Lövestad

Under Riksmötet i Höör kommer en ceremoni att hållas i Lövestad.

Nils Gunnar Hansson var frivillig redan i vinterkriget, dock inte i stridande förband. Den 1 maj 1942 reste han åter som frivillig till Finland och anslöts till det svenska frivilligkompaniet, som ingick i IR 13. Han blev förlagd på en framskjuten stödjepunkt vid Jandeba på Svirfronten.

Vid ryska anfall mot ställningen utmärkte sig Nils Gunnar Hansson genom hjältemodiga insatser, som avvärjde anfallen.

Men i de raserade värmen blev skyddet dåligt och ryska prickskyttar dödade Nils Gunnar Hansson och en kamrat den 25 maj.

Jordfästningen skedde i Sandudds kapell i Helsingfors den 5 juni. Grav-

sättningen skedde på kyrkogården i hemförsamlingen Lövestad under högtidliga former den 26 juni 1942.

Begravningsakten blev en mycket stor händelse i Lövestad. Anhöriga, präst, och många åskådare samlade vid graven.

Finska krigsbarn, som vistades i Lövestad, deltog i processionen med finska flaggan och i begravningsakten genom att var och en lämnade en blomma i graven. Jag själv var en av dem.

Djupt gripande var det när den 11-årige **Erkki Määttänen** framförde sitt och övriga finska barns i Lövestad tack till den hädangångne, för att han offrat livet för deras fosterland.

Nils Gunnar Hanssons syster och andra anhöriga kommer att närvara vid

krigsbarnens hedersuppvaktning.

Svenska frivilliga 1939-44 i Finland organiserades vid tre olika tillfällen:

1. Svenska Frivilligkåren 1939-1940, som deltog vid Märkäjärvi på Sallafronten.

2. Svenska Frivilligbataljonen 1941, som deltog vid Hangös befrielse. Delar uppgick sedan i det nya förbandet:

3. Svenska Frivilligkompaniet 1942-1944, deltog bl.a. i försvaret av Jandeba på Svirfronten och på Karelska näset vid försvarsstriderna vid Tienhaara.

Svenska frivilliga ingick också i finska förband bl.a. vid Tali/Ihantala.

Tapani Rossi

Nya böcker

Jorma Paldanius rätt upp och ner

”Med den här boken vill jag i första hand berätta hur jag hade det som barn, och lite av hur mitt liv blev sedan som vuxen person. Jag vill berätta det främst för mina barn och barnbarn, men även för alla andra som vill veta hur ett barn upplever och reagerar när man skickar det från sitt hem, till vilt främmande människor, utan att barnet förstår språket, och till en helt ny och främmande miljö.”

Så skriver **Jorma Paldanius** i förordet till sin bok ”*Det lilla krigsbarnet Jorma*”.

Han följer sin föresats: han berättar rakt och okonstlat, utan sentimentalitet, om sin barndom och sin uppväxt som krigsbarn, visserligen hos släktingar, men ändå för honom helt främmande människor, i Kiruna (Tuolluvaara). Och om återkomsten till Finland.

Jag imponeras av hans arbets-

förmåga, och det gör han tydligen själv också när han tänker tillbaka på hur han som tonåring, efter faderns död, tog ansvaret för gården, såg till att bygga färdigt den nya ladugård som fadern planerat, ja, hur han lyckades sköta gården ”som en hel karl”.

Han lämnade inte ifrån sig ett halv-färdigt arbete. Först när han kunde lämna över gården i nya säkra händer förverkligade han sin ungdoms drömmar och flyttade tillbaka till Sverige.

Boken är rappt skriven, och Jorma har ett fint sinne för humor.

Men boken hade mått bra av att sättas i händerna på en korrekturläsare innan den trycktes. Den saknar också uppgift om tryckår (2006) och vilket tryckeri som utfört arbetet. Den har inte fått något ISBN-nummer och kan vara svår att hitta i handeln eller på bibliotek.

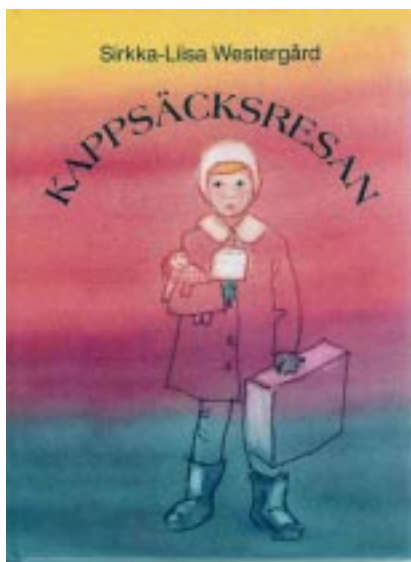
Kai Rosnell

Jorma Paldanius: *Det lilla krigsbarnet Jorma*. 2006. Egen utgivning.

Boken kan beställas direkt av Jorma Paldanius, Norra Promenaden 102, 602 18 Norrköping. Tel 011-239182. E-post: jormap@telia.com. Pris 100 kronor.

Högläsning för barnbarnen

Sirkka-Liisa Westergård: *Kappsäcksresan*. Illustrationer av **Isa Hällström**. Mariehamns tryckeri. 2006.

Boken kan beställas från Mariehamns tryckeri AB, PB 30, AX-221 01 Mariehamn, Åland, cirkapris 20 Euro.

Det var länge sedan det skrevs en barnbok om krigsbarn. I litteraturlistan hittar man **Ruben Nyströms** *Pirkko från Palosaari* 1945, **Aili Konttinens** *När Inkeri kom hem från* 1947, **Veronica Leos** *Ekorrgögon* från 1990 samt **Solveig von Schoultz** *Nalleresan* som kom redan 1944, kanske någon till.

Nu har **Sirkka-Liisa Westergård** kommit med en bok främst avsedd för barn, *Kappsäcksresan*, klart inspirerad av *Nalleresan*.

Hon förklarar att hon för ett par år sedan berättade om krigsbarn för skolbarnen hemma i Ödkarby på Åland:

– Från klass ett till klass sex var intresset stort och frågorna många. Alla var idel öra! Sakta mognade tanken att skriva om detta till barn.

Det är en välskriven bok som känns klart självupplevd om flickan Annas upplevelser i Finland och Sverige under krigsåren.

Men författaren ville ha med

grundfakta också vilket gör den något tung för små barn. Den passar nog bäst att högläsas och förklaras för barn, kanske redan innan de lärt sig läsa själva.

Något för oss att läsa för våra barnbarn!

Isa Hällströms illustrationer kompletterar perfekt!

Kai Rosnell

Träd. Grafik av Bo Jonzon.

Från Wien till Halland på 30-talet

I vår bibliografi (listan över krigsbarnslitteratur) fann jag en titel "En lektion i svenska" av Katarina Lundberg.

Jag vet inte hur boken hamnat på listan, men jag fann den i mitt närbibliotek.

Författare var inte Katarina utan **Madeleine Lundberg**, boken är utgiven på Bonniers 1988.

Madeleine, född 1927 i Wien, kom till Sverige i september 1938 tillsammans med sin mor. Hon placerades som fosterbarn på en gård i Simlångsdalen, där även andra krigsbarn var placerade, medan modern arbetade på ett barnhem för judiska flyktingbarn i Göteborg. Där skulle dottern inte bo, de betraktade sig inte som flyktingar.

Det är en självbiografisk roman, och jag gillar den, framför allt hennes avspända stil och hennes distans och förmåga att få fram den unga flickans osäkerhet och kluvenhet, och hennes längtan efter riktig moderskärlek.

Så gillar jag att hon berättar om verkliga människor, att hon kallar personer vid deras rätta namn (åtminstone dem jag kunnat kontrollera), som t ex **Jöran Mjöberg**, sedermera professor i Lund, hans föräldrar **Josua** (professor) och **Astrid** som var syster till **Rut**, Madeleines fostermor.

Hur det ligger till med autenticiteten för övriga personer i boken

vet jag inte. Modern hette **Marianne Hönig**, och **Ingrid Segerstedt Wiberg** (som är nämnd i boken som en av dem som drev barnhemmet) minns henne mycket väl.

I första kapitlet döps Madeleine. Hon ingick uppenbarligen inte i den judiska barnkvoten som **Ingrid Lomfors** disputerat om. (*Förlorad barn-dom - återvunnet liv*, 1996).

Efter moderns död (i juli 1942) får hon komma till barnhemmet i Göteborg. Madeleine försöker förneka sitt ursprung, hittar på historier, vid ett tillfälle blir hon till exempel "hastigt ett finskt flyktingbarn"... Hennes främlingskap gentemot sina föräldrar och sitt förflutna skildras träffsäkert och trovärdigt.

Madeleine Lundberg har skrivit en del andra verk också, bl a kokböcker. Hon bor sedan många år i USA.

Kai Rosnell

Madeleine Lundberg: *En lektion i svenska*. Bonniers. 1988.

Fotnot: Författarnamnet är numera korrigerat i bibliografin.

Bilden på Madeleine Lundbergs bokomslag är gjord av en okänd österrikisk konstnär och är ett porträtt av författaren medan hon ännu bodde i Wien.

Tillbaka till ursprungsmiljön?

"Jag har en teori om flyktingbarn som jag inte tror någon har tittat på: de flesta, oavsett när de kommer till ett annat land, hittar tillbaka till sin ursprungsmiljö. Det finns några stora undantag, men de är få."

Madeleine Lundberg, som lovar återkomma i denna tidning för att utveckla sina tankar.

Upplev en annorlunda semester!

Resa till Karelska Näset Fjärrkarelen, Solovets och Moskva.

Åk med Finlands-svenska krigsveteraner på en expedition 60 år tillbaka i tiden.

Vi kommer att besöka det av Finland under andra världskriget förlorade Karelen. Tillsammans med några veteraner ifrån Österbotten så får Ni höra om de hårda striderna i fjärrkarelen samt på Näset.

Resa 1. Karelska Näset 15-21 Maj 2007. Veteraner följer med. vi besöker Tienhaara, Kaplainmäki-Vierumäki- Taipale-Äyräpää-Summa-Koivisto-Tali-Ihantala-Viborg.

Resa 2. Salpalinjen 24-28 Maj 2007. Mannerheim museet i Mikkeli samt Michikkälä och Virolahti bunkermuseum. Central-krigsmuseet i Helsingfors.

Resa 3. Fjärrkarelen 25.06-02.07.2007. Parela-Kerimäki-Koirinoja-Pitkäranta-Salmis-Tuulos- Aunus-Svir-Jandeba-Podporose-Sjemenski-Si.Petersburg-Viborg. Terrängbilsutflykt till Teeri och Kaka, veteraner medföljer.

Resa 4. Solovets 16-22 Juli 2007. Stalins första Goleg grundat 1923.

Resa 5. Moskva 14-19 Augusti 2007. Vi besöker Kubinka Pansarmuseum med över 400 vagnar. Monino flygmuseum, Centralkrigs-Kremi-och Victorymuseum.

Ring eller faxa oss namn, adress, telefonnummer så sänder vi färdprogram per post.
Ni kan även finna resorna under adress: www.kokkolamarkatolmisto.fi
Tel. 08-771 92 60 el. 070-546 00 73. Fax 08-771 70 30. E-mail: claus.hogkvist@telia.com
CLAUS HÖGKVIST/KARLEBY RESEBYRÅ AB

Henrik Arnstads ”Spelaren Christian Günther”

Var Finlands politiska ledning en samling idioter?

Forskning kring krigsbarnsverk-samheten från Finland till Sverige leder ofrånkomligen till ett intresse för de historiska skeendena som utlöste kriget, inte bara vinterkriget utan även fortsättningskriget.

De senaste månaderna har **Henrik Arnstads** bok ”*Spelaren Christian Günther*” och hans beskyllningar i diverse artiklar utlöst en livlig debatt.

Arnstads omfångsrika verk (500 sidor) om Sveriges utrikesminister under (större delen av) andra världskriget framställer Finlands politiska ledning före och under fortsättningskriget mer eller mindre som en samling ”idioter”, som inte följde Sveriges råd att inleda förhandlingar med Sovjet om en separatfred långt tidigare än som blev fallet: ”Gång på gång ges Finland möjligheter att dra sig ur kriget. ... Och gång på gång vägrar finländarna.” (sid 338).

Finlands enda val

Framställningen tyder på att Arnstad inte har satt sig in i Finlands situation ordentligt. Hela grunden för hans bok är att Finland frivilligt anslöt sig till Nazityskland våren-sommaren 1941.

Han tar inte hänsyn till arten av den ”frivilligheten”. **Bo Hultdt**, professor i säkerhetspolitik vid Försvarshögskolan, skriver (SvD 6 dec 2006) att ”anfall var Finlands enda val”. Alternativet var sovjetisk okkupation av typ Balticum.

”Arnstads bok är inte seriös”, skriver **Henrik Meinander**, professor i historia i Helsingfors.

Det hindrar inte att boken är intressant och skriven på ett lättfattligt språk, men utan anspråk på vetenskaplighet. Arnstad påstår mycket men ger inte läsaren en chans att kontrollera citaten och dokumenten han stöder sig på.

Blev 10 000 adopterade?

Jag har i alla fall funnit ett par klara faktafel i boken. På det enda ställe där han nämner krigsbarn skriver han (sid 444) att av de 70 000 barnen som skickades till Sverige blev 10 000 kvar, ”adopterade av svenskar”.

Det officiella antalet adopterade krigsbarn i Sverige ligger kring 1 500, men det **verkliga** antalet är någonstans mellan 2 500 och 2 900, en siffra jag kommit fram till efter sammanställning av olika uppgifter på Riksarkivet (Hjälpkommittén för Finlands barn) och statistik från STC (Statistiska Centralbyrån).

Sveriges hjälp åt Norges judar som hotades av deportation och utrotning senhösten 1942 behandlas (sid 310): ”...småstaterna i Sveriges närhet erbjuder inte heller någon hjälp åt judarna. Danmark och Norge är själva tyska måltavlor och nazisternas vapenbroder Finland lyfter inte ett finger. Tvärtom finns en uppgift från 6 november om att Finland deporterat åtta judar.”

Ärekränkande

Det är visserligen riktigt att åtta judar deporterades. Men att påstå att Finland ”inte lyfte ett finger” är närmast ärekränkande. Efter ingripande av framför allt **Väinö Tanner** lyckades man rädda alla övriga judar som i hemlighet hotades av deportering!

Det fanns nämligen en nazivänlig chef för Finlands säkerhetspolis, Arno Anthoni, och en nazivänlig inrikesminister, Toivo Horelli, som ville tillmötesgå de tyska kraven att deportera judarna.

Mannerheim vägrade kategoriskt när tyskarna ville hjälpa till att ”lösa judeproblemet”. ”Vi har inget judeproblem, vi har bara finländska medborgare”, ska Mannerheim ha svarat. Vid fronten stred judar sida vid sida med finnar, och även med tyskar! Utan problem.

Man kan väl inte begära att Finland i det utsatta läget skulle ta en direkt konfrontation med tyskarna när det gällde deras agerande i judefrågan i andra länder?

Om jag som inte är så kunnig på området hittar två sådana här sakfel, hur mycket kan man då lita på Arnstads övriga uppgifter?

Kai Rosnell

Henrik Arnstad: *Spelaren Christian Günther*. Wahlström & Widstrand. 2006.

”Inte för tidigt att vi får klaga”

Kommentar till Pauli Lampinens berättelse, MedlemsNytt Nr 4, 2006.

Han skriver: ”Jag är nöjd med tiden som krigsbarn, tacksam och lycklig, liksom den största delen av alla krigsbarn. Jag tror att jag har rätt till dessa känslor trots att de klagandes skara är röststarkare.”

Att han själv har anledning att vara nöjd, det kan jag förstå, men hur kan han göra sig till talesman för 70.000 krigsbarn?

Det var först på 1990-talet som jag, genom ett par böcker, började ”bearbeta” min tvillingsystems och mina krigsbarnsår. Att börja ”klaga” efter drygt femtio år är sannerligen inte en dag för tidigt! Vi hörde till de barn som ”valsade runt” i olika familjer och orter, utan begripliga förklaringar.

2004 började jag efterforskningar från arkiv. Mycket fick mig att häpna. Och ungefär vid den tiden hade jag råkat begära ett personbevis, och fick

”veta” att jag kommit till Sverige 1947 trots att den rätta uppgiften borde varit 1944.

Efter en intensiv efterforskning från de orter där vi bott försökte jag ta reda på vad detta misstag berodde på, men ingen visste. Vi hade ju aldrig varit skrivna där.

Först efter något år fick jag svaret från arkivet i Härnösand. De skickade kopior från Kungl.Maj:ts beslut från 1942 och 1944 av vilka framgick att man behövde inte mantalsskriva de fin-

forts på nästa sida →

Viborg lockar... ..liksomKarelen

Gävle-Dala lokalförening av Finska krigsbarn arrangerar en bussresa till Finland och Viborg tillsammans med Valbo Resetjänst.

Avresa 9 maj 2007. Resans längd är fem dagar.

Dag 1: Avresa från Falun via Hofors-Sandviken-Gävle. Samma buss hela resan.

Viking Line Stockholm-Helsingfors t/r. B 2-hytter. Frukost t/r.

Dag 2: Ankomst Helsingfors. Besök i Porkkala med lokal guide. Besök på Syvärannan Lottamuseum inkl kaffe och "korvapuusti". Avresa till Hamina, gemensam middag. Incheckning för två nätter hotell Hamina (nybyggt).

Dag 3: Heldagsutflykt till Viborg, avresa tidigt efter frukost. Gränsövergång vid Vaalimaa. Rysk guide i Viborg. Rundtur med lunch. Lite tid till egen aktivitet. Åter till Hamina på kvällen.

Dag 4: Efter frukost åker vi mot Helsingfors, ev någon aktivitet där före Viking Line-båtens avgång.

Dag 5: Ankomst Stockholm, hem mot Gävle-Falun, beräknad ankomst cirka kl 14.

Gruppvisum. Giltigt pass krävs. Passet måste vara giltigt i minst sex månader efter hemkomsten.

Resans pris 3900 kr/person i B 2-hytt och dubbelrum. (Reservation för ev. avgifter som ryssarna kan hitta på.)

Guiderna talar svenska.

Info: **Jouko Rajaniemi**, tel 0290-24917, 070-2095653. E-post:

jouko.rajaniemi@telia.com

"Inte för tidigt..."

forts från föreg sida

ska krigsbarnen därför att "de var tillfälliga gäster i Sverige". Äntligen fick jag svar på många frågor.

Önskar att jag fått förklaringar på det som skedde under de åren i stället för tystnad eller obegripliga svepskäl.

Jag tycker att vi som har svåra saker att bearbeta från krigsbarnsåren skall uppmuntras att göra det. Det är en läkande process, som jag ser det, som gör oss lyckligare på längre sikt, även om det är jobbigt medan det pågår.

Irène Stenmark

En Karelen-resa arrangeras 2-5 augusti 2007, "Karelen i den okände soldatens fotspår" i samarbete mellan Raija Rikkonen, Tammerfors, och Lomalinja.

Resan följer Väinö Linnas bok till Sortavala-Aunus och Petroskoj med Ilmari Hakala som sakkunnig guide.

Resan kostar 378 Euro. Resande med svenskt pass sköter viseringen i Sverige, de som har finskt pass kan delta i gruppvisum men bör ha adress i Finland.

Mer information från Lomalinja, Aleksanterinkatu 29, FI-33100 Tammerfors, tel 00358-331403300, e-post: lomalinja@lomalinja.fi eller Raija Rikkonen, e-post: raija.rikkonen@saunalahti.fi.

Utställningen nu på cd-skiva

I fjol anordnade Christer Faberstedt en utställning på Edsbyns museum, "Krigsbarnsspår i Ovanåker".

Nu har han samlat utställningen i en bildserie som finns på en cd-skiva. Och sina egna gamla brev och andra dokument har han lagt på en annan cd.

De finns att köpa från Edsbyns Museum, Box 133, 828 22 Edsbyn, eller direkt från Christer Faberstedt, V. Centralgatan 14 C, 828 31 Edsbyn, tel 073-9581612, eller e-post: faberstedt@hotmail.com.

Priset är 150 kr för båda.

Annons

När livet var lite värt!

En fin present

En film baserad på krigsveteranberättelser under åren 1939-1944.

Mycket intressant!

Det som började av en slump har nu blivit en unik historisk amatördokumentation som garanterat är den enda i sitt slag.

Vinterkriget   Anfallskriget   Ställningskriget   Reträtten.

Tor-Anders Nygård från Österbotten i Finland har gjort över 30 resor med krigsveteraner till Karelen sedan 1994. Första resan -94 som stödperson till sin far som ville återse gamla krigsskådeplatser. Hans far var en av de 17 finländare som fanns med i Svenska frivilligas avdelta kompani som stred bl a vid Jandeba.

Filmen är baserad på 36 personliga intervjuer gjorda i Ryssland under åren 1995-2006. Veteranernas historier är betydligt mera känsloladdade när de berättas på de faktiska platserna.

Grundmaterialet bestod av imponerande 70 timmars inspelning, det har nu bearbetats och klippts ner till 5 timmar och 50 minuter. De fyra DVD-filmerna är försedda med svensk text.

Önskar beställa DVD ___ st. Pris: SEK 600:-- . Postporto och emballage tillkommer 50:--.

Namn: _____ Gata: _____

Postnummer: _____ Ort: _____ Tel: _____

Claus Högkvist
Backslingan 23
142 63 TRÅNGSUND

Tel 08-771 92 60 Mobil: 070-546 00 73
Fax 08-771 70 30
claus.hogkvist@telia.com

Föreläsningar på Norden i Fokus

”Finlands sak är vår!” är temat för ett historieförprojekt som Föreningen Norden startat i samverkan med Riksförbundet Finska Krigsbarn (RFK). Det utgår från en studieplan, där tyngdpunkten ligger på krigsåren 1939-45 och de finländska barnens situation under dessa år.

Studieplanen finns på Föreningen Nordens hemsida www.norden.se, där man också kan läsa mer om projektet.

På ett tiotal platser i Sverige är man i gång med studiecirklarna.

Som ett led i projektet arrangeras en föreläsningsserie i Stockholm kring samma tema.

– Med Finland har vi i Sverige särskilda band efter flera hundra års riksgemenskap, men vi vet inte mycket om hur Finlands krig under 1900-talet präglade den finländska folksjälens, kommenterar Maj-Britt Imnander på Föreningen Norden. Nu får vi möjlighet att möta människor som delar med sig av sina egna erfarenheter från krigsåren under 30- och 40-talet.

Föreläsningsserien startade torsdag 8 mars med ”**Finska krigsbarn – en komplicerad historia**”. Kai Rosnell, journalist och sekreterare i RFK, talade om detta känsloladdade kapitel i de två ländernas och hans egen historia.

Harry Järv

Serien fortsätter med ”**Finland i krig från 1939 till 1944**”.

Harry Järv – en ovanlig front-officer som dokumenterat sina erfarenheter i bilder och böcker – berättar om sina upplevelser under de finska kriget.

Han är krigsveteran, författare och tidigare ställföreträdande riksbibliotekarie i Sverige.

Tid torsdag 22 mars kl 18.00. Plats Norden i Fokus, Hantverkargatan 33. Fri entré, men anmälan senast 14 mars till Norden i Fokus.

Sinikka Bohlin

Serien avslutas med ”**Efter evakueringen**”.

Karelen evakuerades under andra världskriget, något som fick stora konsekvenser inte minst socialt och ekonomiskt. Sinikka Bohlin, ordförande

Mellansveriges 15 år

Alla ordförandena för Mellansverige samlade på en bild: Raimo Berglund och Pirkko Ahlin.

Mellansverige firade sitt 15-årsjubileum i samband med sitt årsmöte på Eskilstuna folkhögskola 3 mars, med cirka 50 deltagare. Föreningen bjöd på en fin lunchbuffé, och enmansorkestern Ville Säkkinen och Finska kyrkans manskör underhöll med vemodiga finska sånger.

– Även om jag inte förstår orden så känns det här inombords, tackade ordföranden Pirkko Ahlin.

Folkhögskolans rektor Christina Strandtoft berättade om skolans verksamhet i de gamla fabrikslokalerna (f d Bolinder-Munktell).

Ett uppskattat inslag var ”minnesglimtar” från femton års verksamhet, och de fotoalbum och gästböcker som dokumenterade åtminstone de första åren.

Erik Netz höll i årsmötet som var snabbt avklarad.

Ett problem för många finska krigsbarn togs upp, nämligen det

för Nordiska rådets svenska delegation, talar om vad som hände efter evakueringen.

Tid måndag 16 april kl 18.00. Plats Norden i Fokus, Hantverkargatan 33. Fri entré, men anmälan senast 4 april till Norden i Fokus.

Anmälan om deltagande på föreläsningarna görs till Norden i Fokus, tel 08-7850340, e-post: nordenifokus@norden.se

Paret Anja Perngren och Sven-Olof Larsson svarade för ett utmärkt jubileumsarrangemang.

”oskäligen” timpriset som myndigheter och arkiv i Finland tar ut när vi försöker få uppgifter om vår släkt, till exempel en far som man inte vet identiteten på.

Det är kanske något för Riksförbundet att ta upp och framföra t ex inför Utlandsfinländarparlamentets session i höst. Den vägen skulle ett förslag till nedsättning av kostnaderna få större tyngd.

Text och foto: Kai Rosnell

Enmansorkestern Ville Säkkinen är inte själv krigsbarn, men väl hans två äldre bröder.

Marjas kamera

Efter Stockholmsföreningens julfest saknade Marja Kinos sin kamera, en liten gammaldags Olympus µ-1. Den innehöll 15-20 tagna bilder.

Om någon fått med sig den av misstag, kontakta Marja Kinos, tel 08-6267847, eller ordf. Doris Emanuelsson, tel 08-7333187.

På gång i lokalföreningarna

Gävle-Dala

Föreningen har haft årsmöte, på fängelset i Gävle. Ny ordförande efter Jouko Rajaniemi blev Pentti Warberg, Sandviken, som också utsågs till föreningens representant i RFK:s styrelse.

Hoforsgruppen träffas sista onsdagen varje månad. Nya och gamla deltagare är välkomna. Ring Jouko tfn 0290-249 17 för besked om lokal.

Hoforsgruppen genomför en resa till Finland och Viborg. Se sid 13.

Gästrikegruppen fortsätter att träffas var tredje tisdag kl. 13 i Gävle på Studieförbundets lokaler Nygatan 17, 3 tr.

Nästa träff blir den 20 mars, sedan 16/4 och 15/5.

Nya och gamla deltagare är välkomna. Anmäl dig till Eva Andersson 026-195417.

Göteborg

Medlemsmöten sista onsdagen i varje månad kl 15, Brf Alberts lokal, Östra Skansgatan 8, Göteborg.

Påskfest 29 mars kl 15, Brf Albert.

Vårutflykt 3 maj till Tostared, Eskekärns säteri. Åke Nyberg berättar om traktens historia och om sina föräldrar som hade finska krigsbarn.

Lunch hos Ella Johansson. Anmälan till Ella, tel 0320-62002. Ömma skor! Samåkning i bilar.

Under planering: Litteraturcirkel, kryssning till Åland, skrivarkurs, finsk matlagning.

Mellansverige

Nästa årsmöte arrangeras av Östgötagruppen i Norrköping eller Linköping 2008.

Ostkusten

Gotland

Medlemsmöte den 2 april 2007 klockan 18.00 i Kafé Björkstugan, Visby. Anmälan till Liisa Raita, 0498-33118.

Sydsverige

Årsmöte fredag 16 mars kl 12, Frostavallen, Höör. Teemu Väärälä, f d pilot, talar om "Flyget 100 år".

Stockholm

Medlemsmöten i regel första tisdagen i månaden på Kristinehov, Kristinehovsg. 2 kl 14.. Anmäl tre dagar före till Hillevi Näsström, tel 08-58017823, Soili Andersson, tel 08-822242, eller Anneli Lithovius, tel 08-6554393.

13 mars: årsmöte.

3 april: auktion.

Lördag 26 maj kl 13.30: vårfest.

RFK-info

18-20 maj 2007: Riksmötet, Frostavallen, Höör. Se nedtill samt sid 9.

Grannarna

Finland arrangerar inga "krigsbarnsdagar" år 2007. Men nästa år ska det bli i Tammerfors. Preliminärt datum 20-21 augusti.

Finneborn i Danmark håller sitt nästa årsmöte 9-10 juni 2007, på kurscenter Liselund i Slagelse (Själland).

Hemsidor

Riksförbundets hemsida har adressen www.krigsbarn.se – där finns även länkar till andra webbplatser.

Centralförbundet i Finland har en ny hemsida med adressen www.sotalapset.fi men den gamla adressen www.sotalapsi.com fungerar fram till sommaren.

Vill du återfå ditt finska medborgarskap?

Utlandsfinländarparlamentets nästa session äger rum i Helsingfors 10-11 september 2007.

Denna organisation fyller tio år i år och har hittills lyckosamt drivit frågor som dubbelt medborgarskap och skattelindring för pensionärer.

Observera att det enkla förfarandet att återfå sitt förlorade finska medborgarskap genom en anmälan är tidsbegränsat. **Det måste göras senast 31 maj 2008.** Efter detta datum gäller andra krångligare regler.

Om du har något som du vill att RFK ska motionera om vid sessionen, hör av dig till ordföranden eller sekreteraren eller din lokalförenings ordförande.

Tapani Rossi, tapani@rossi.se

Se också föregående nummer av MedlemsNytt (nr 4-2006).

Tack vare diverse bidrag kan det ursprungliga priset för bussutflykten sänkas avsevärt.

Riksmötets program nästan klart

Riksmötet på Frostavallen i Höör (18-20 maj 2007) ser ut att bli mycket välbesökt. Från Finland har aviserats tre busslaster, en ända från Rovaniemi, så totala antalet deltagare blir över 200.

Om du inte har anmält dig ännu så är det hög tid att göra det!

Programmet är klart i stora drag. Fredagen ägnas åt en busstur till inspelningsplatserna för filmen "Den bästa av mödrar". **Maria Lundqvist**, som spelade fostermamman Signe, har utlovat sin medverkan! (Hon är för övrigt aktuell för sin roll i **Klaus Härös** senaste film "Den nya människan".)

Under bussturen görs ett uppehåll för en minnesceremoni vid **Nils Gunnar Hanssons** grav i Lövestad. (se sidan 9).

Fredagkvällen avslutas med ett samkväm.

Lördagen ägnas åt föredrag och

diskussioner samt RFK:s årsmöte.

Fyra barnbarn berättar om "Att vara barnbarn till ett finskt krigsbarn i Sverige", **Orvar Nilsson** ger sin version av "Svensk frivillig i Finlands armé", **Tapani Rossi** ger en överblick av "Finska barn på svenska barnhem". Vidare medverkar bl a **Brita Stenius-Aarniala**, **Matts Imhagen**, **Antero Valkama**, **Rauni Janser** och **Marjatta Sjöholm**.

Festmiddag avslutar kvällen.

Söndag förmiddag fortsätter med föredrag och diskussioner.

Fotoutställningen "Finska barn kom till Sverige" visas hela tiden.

Bindande anmälan senast måndag 2 april, då anmälningsavgiften 150 kr ska vara betald till Sydsveriges Finska Krigsbarn, plusgiro 134419-1.

Mer information kan du få från **Jean Cronstedt**, Bryggaregatan 11 C, 231 66 Trelleborg, eller via e-post av

Avs: **RFK**
c/o **Kai Rosnell**
Kölångsvägen 10
741 42 Knivsta

B-POST

Hon har korrespondensen kvar

Kirsti Ollikainen var tre och ett halvt år gammal när hon och lillasyster **Rauni**, två år, sattes på tåget i Helsingfors för resan till Sverige. Det var i november 1944.

– Jag minns inte så mycket av resan, berättar Kirsti, som nu heter **Pekari** i efternamn. Förutom några minnen från en karantän i Jönköping som kanske varade ett par tre veckor.

– Men ett mycket kort minne har etsat sig fast: vår pappa följer oss till tåget och säger att ”ni ska sitta här och vänta, jag kommer strax tillbaka”. Men han kom inte, och tåget gick. Det måste ha varit en chock eftersom jag minns det så väl.

Ett tidsdokument

Kirsti hamnade hos **Anna-Greta** och **Karl-Axel Nilsson** i Norrköping, Rauni kom till ett par i Spånga. Kring midsommar 1946 fick systerarna resa hem igen när mamma **Heidi** kom och hämtade dem.

Under ett och ett halvt år skrev

Kirsti Pekari vill samla korrespondensen till en tryckt skrift, för kommande generationer.

Foto: Doris Emanuelsson.

Anna-Greta och Heidi brev till varandra. Kirsti Pekari har nästan hela korrespondensen kvar.

– Det är omkring 50 brev och två fotoalbum, berättar Kirsti. För ett par år sedan började jag översätta breven till finska med tanken att mina barn skulle kunna läsa dem. Men de har lärt sig svenska, min son bor i Stockholm, så någon översättning behövs inte längre.

Breven ger en mycket bra bild av förhållandena i Finland (och Sverige) under den aktuella perioden, med ransonering, matköer och svårigheter att hålla värmen i kylan.

Kirsti vill nu samla breven till en tryckt skrift, framför allt för att bevara detta stycke tidshistoria till kommande generationer.

Vistelsen i Sverige minns Kirsti med glädje:

– Vi fick det mycket bra, både Rauni och jag. Våra fosterföräldrar var mycket snälla och kärleksfulla.

Avskedet från Sverige i juni 1946. Heidi Ollikainen (två från höger) hämtar hem sina flickor Rauni (med rosett) och Kirsti. Kirstis fosterföräldrar Anna-Greta och Karl -Axel Nilsson flankerar församlingen. Bakom Rauni står hennes fostermor Elin Hallander.

Foto: Paul Hallander.

Kai Rosnell